

Den nyuddannede lærer har store forventninger til samarbejdet med de nye kolleger. Men han skal ikke regne med den store hjælp fra kollegerne på lærerværelset.

Lærerværelset Af Steen Bruun Jensen

* Det har jo aldrig været sjovt at være den nye dreng i klassen. Men det er nu heller ikke specielt sjovt at være 'den nye dreng' på lærerværelset, når man står dér som nyuddannet den første skoledag og gerne vil respekteres af sine nye kolleger, men i virkeligheden identificerer sig med eleverne og måske synes, at man slet ikke har gjort sig fortjent til titlen kollega endnu.

Sådan er der ganske mange, der har det, viser de undersøgelser som gæstelektor Martin Bayer og projektforsker Ulf Brinkkjær, Danmarks Pædagogiske Universitet, har lavet over de nyuddannede folkeskolelæreres allerførste tid i den danske folkeskole.

Her nogle uger inde i skoleåret sidder de fleste nyuddannede og spekulerer over det faglige, hvordan de skal undgå at løbe tør for stof midt i timen, lære 120 navne, tackle den uartige Peter og hvordan de skal samle mod nok til at tage kontakt til forældrene. Det er temmelig udmattende, og de bliver lettere irriterede på uddannelsen over, at de ikke er bedre forberedt til den type opgaver. Men uddannelsen vil svare tilbage på den netkonference, som de har oprettet for at opfange de nye læreres problemer, at der er nogen ting, man kan lære på seminarier, og der er andre ting, som man ikke kan lære.

Og hvem vender man sig så imod? De nye kolleger?

Lærerværelset

De fleste nyuddannede lærere regner en god elevkontakt for det væsentligste succeskriterium i jobbet, men det er faktisk ikke på det punkt, det er sværest at få tingene til at køre. Mange vil opleve, at det etablerede skolesystem og de etablerede lærerkulturer på ingen måde gør livet lettere for den nyuddannede. Blandt andet kræver det sin mand at begå sig på lærerværelset.

Martin Bayer: »Det er svært at finde ud af, hvem der kan og ikke kan støtte en. Der er en kultur på et lærerværelse, der gør, at den nye for eksempel ikke

står og siger: "Vi vil have mere undervisningsdifferentiering". Det er bedre at gøre det end at sige det. Nogle af de dygtige lærere, vi har talt med, siger, at de ikke delagtiggør resten af kulturen i, hvad de går og gør. De holder det for sig selv. På den måde er det svært at få adgang til, hvad det er, de dygtige lærere kan og gør. Man kan selvfølgelig spørge dem, men man skal selv tage initiativet. Og så er der ikke officielt faste pladser på et lærerværelse, men det er der så alligevel. Det er der nogen, der må registrere meget kontant. Kaffekoppen bliver flyttet osv. Det er en hård socialisering, der er i faget.«

Generationskamp

»Det er ikke nødvendigvis svært at komme ind på et lærerværelse, men man kan blive snydt af, at den formelle struktur er meget flad. Man skal ikke mænge sig for meget, og man skal helst ikke sige noget på møder. Der er nogle bestemte veje, man må gå, hvis man ikke vil kæmpe på alle fronter. Dertil kommer, at generationsmæssigt er opdelingen meget stærkere end andre steder, så der er også et 'generations-clash' i nogle af de former, som konflikterne får«, siger Ulf Brinkkjær. »De nye lærere bliver tit ansat enkeltvis, og man fungerer bedst i jobbet, når man har en eller anden man kan sparre med. Men det er svært at finde nogen på sit niveau med mindre man er ansat i en stor gruppe. Så man står meget alene. Det er i flere år blevet sagt, at lærere arbejder mere og mere sammen og bryder klasserne op, og det gør man også i et eller andet omfang, men langt mindre end man går og bilder sig selv ind. Som ny lærer skal man også forvalte dobbeltheden mellem den her selvforståelse og praksis.«

I bund og grund er man alene

Martin Bayer: »Nogen møder de nye kolleger med 'sink-or-swim-princippet'. Men vi kan se i vores undersøgelser, at kollegerne kommer til at betyde mindre og mindre for den nye lærers arbejde. Vi har

spurgt dem tre gange, hvordan de vægter kolleger, ledelse, børn og forældre i forhold til deres arbejde, og kollegerne får mindre betydning hen ad vejen. Det tyder på, at de har overvurderet, hvad de kan bruge dem til. De får et voksen- og lærerperspektiv efterhånden og distancerer sig. De skal lære af det de går og gør. Desværre er det rum, hvor de har mulighed for at diskutere den læring, stort set ikke til stede. Der er seminarier, der tilrettelægger hvad de kalder en femte årgang, hvor man kan diskutere på netkonferencer, men det er stadig en individualiseret kultur. Det ligger selve organisationen af arbejdet også op til. Man underviser i vid udstrækning alene. Det kan godt være, at man arbejder i teams, når man tilrettelægger undervisningen, men i bund og grund er man alene som ny lærer.«

De to forskere gør opmærksom på, at de nye læreres startvanskeligheder langt hen ad vejen er en del af jobbet betingelser:

»Hvis man nu valgte at sige, at det ikke er det første år af deres erhvervskarriere, men det sidste år af deres uddannelse, så ville man betragte det anderledes. For der er ingen tvivl om, at man ikke kommer ud som udlært håndværker, når man forlader seminarieret. Og i den forstand kommer man til at slide en del de første par år. Det kan være en svær erkendelse, for man kommer med en forventning om, at man er færdiguddannet«, siger Ulf Brinkkjær.

Der er gode grunde til at gøre, hvad man kan for at lette overgangen for den nyuddannede lærer. Ifølge de to forskeres undersøgelser siger ca. 20 procent af de nyuddannede lærere, at de ikke ser sig selv i folkeskolen om 3-4 år, og andre undersøgelser siger, at det står endnu værre til.

Martin Bayer og Ulf Brinkkjær's undersøgelser er lavet i forbindelse med forskningsprojektet »Professionslæring i praksis«, der beskæftiger sig med lærere og pædagogers erhvervsdebut. Projektet afrapporteres i løbet af efteråret. ●